

Kontakt Polaków ze szkodliwymi treściami w internecie

Skala. Reakcje. Opinie

Raport z badań przeprowadzonych dla HK Strategies na panelu Ariadna w ramach kampanii społecznej Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

27.04.2020 r.

Wstęp

Szkodliwe treści w internecie to materiały, które mogą wywoływać negatywne emocje u odbiorcy lub które promują niebezpieczne zachowania. Treści szkodliwe nie zawsze są nielegalne (mogą nie łamać polskiego prawa), ale stanowią duże zagrożenie społeczne, szczególnie dla najmłodszych użytkowników internetu.

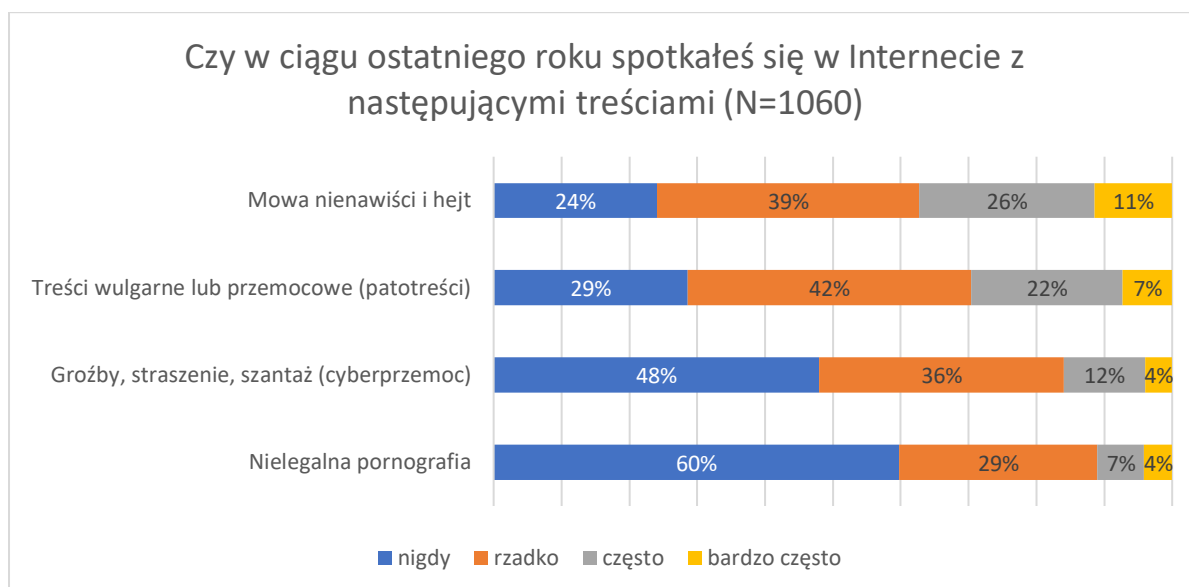
Szkodliwe treści to na przykład: mowa nienawiści, hejt, pornografia, materiały ukazujące przemoc, promujące narkotyki, pijaństwo, samookaleczenia, samobójstwa itd.

Walka ze szkodliwymi treściami jest trudna z uwagi na rozporozszony i zdecentralizowany charakter internetu, różnorodne ustawodawstwo w różnych krajach oraz brak świadomości użytkowników na temat działań, które mogą im zapobiegać.

W niniejszym raporcie przedstawiamy wyniki badań na reprezentatywnej próbie polskich użytkowników internetu dotyczących tego jak często stykają się ze szkodliwymi treściami i jak na nie reagują. Badania zrealizowane zostały w ramach przygotowań do kampanii społecznej Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę "Zgłoś.to" w ramach której powstał serwis internetowy zglos.to przekazujący wiedzę na temat zgłaszania szkodliwych treści.

1. Kontakt Polaków ze szkodliwymi treściami

Ogółem aż 85% badanych spotkało się w ciągu ostatniego roku ze szkodliwymi treściami. Polacy zapytani zostali o cztery kategorie szkodliwych treści: mowę nienawiści i hejt, groźby, straszenie, szantaż (cyberprzemoc), treści wulgarne lub przemocowe (patotreści) oraz nielegalna pornografia.

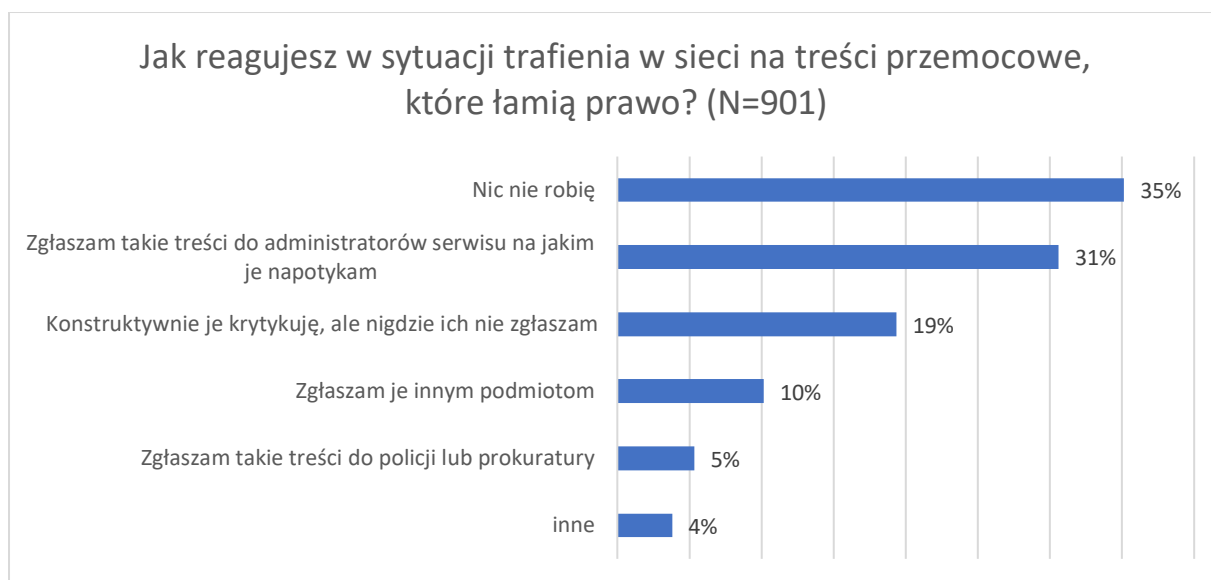

Najczęściej badani spotykali się z hejtem i mową nienawiści. W ciągu roku na takie treści nie natrafił tylko co czwarty internauta (24%). Co dziewiąty (11%) zadeklarował, że spotykał je bardzo często. Jedyne nieznacznie rzadziej respondenci stykali się z treściami wulgarnymi lub przemocowymi (tzw. patotreściami). Dotyczyło to łącznie 71% badanych. Prawie jedna trzecia (29%) stykała się z nimi często bądź bardzo często. Z problemem cyberprzemocy (groźb, szantażu, straszenia spotkała się nieco ponad połowa ankietowanych (52%), choć większość z nich miała z takimi materiałami kontakt rzadko. Stosunkowo najrzadziej internauci deklarowali kontakt z nielegalną pornografią, choć nadal było to aż 40% pytanych. Co dziewiąty (11%) spotykał się z nią często bądź bardzo często.

2. Reagowanie na szkodliwe treści napotkane w internecie

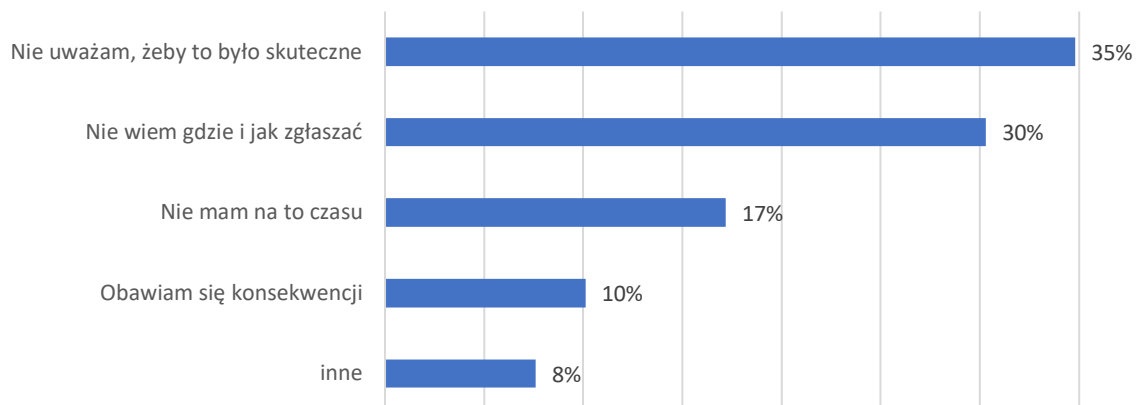
Badanych, którzy natrafili na którąkolwiek z kategorii szkodliwych treści zapytano o podejmowane reakcje. Ponad jedna trzecia (35%) spośród osób, które trafiają na szkodliwe treści nie podejmuje żadnych działań. Dalszych 19% badanych konstruktywnie krytykuje napotkane treści, ale nigdzie ich nie zgłasza. Łącznie więc ponad połowa (54%) spośród tych, którzy je widzą nie zgłasza tego faktu odpowiednim podmiotom.

Spośród badanych, którzy zgłaszają takie treści najczęściej – 31% zgłasza je do administratorów serwisów, na których je spotyka. Dalszych 10% zgłasza je do innych podmiotów (np. Dyżurnet.pl), a tylko 5% badanych kieruje treści do prokuratury lub policji.

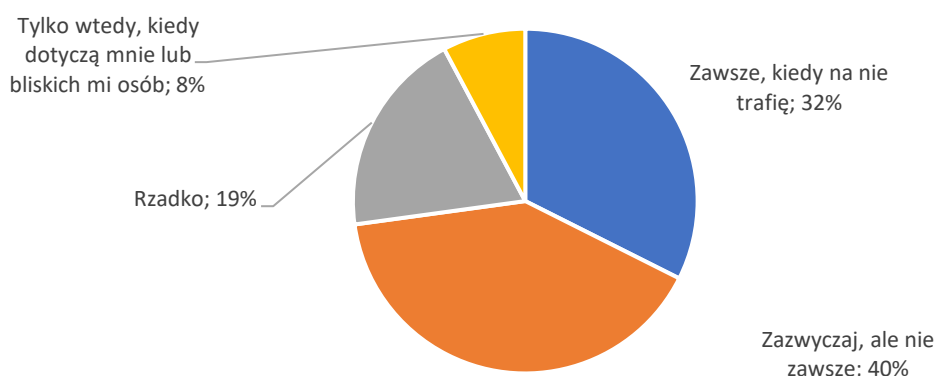
Osobom, które nie zgłaszały nigdzie szkodliwych treści (nie reagowały, bądź poprzestawały na komentarzach) zadano dodatkowe pytanie o przyczyny braku zgłoszeń. Na pierwszym miejscu znalazła się odpowiedź dotycząca braku wiary w skuteczność takich zgłoszeń (35%). Niemal tyle samo (30%) badanych odpowiedziało, że nie wie, gdzie i jak je zgłaszać. Co szósty (17%) odpowiedział, że nie ma na to czasu, a co dziesiąty obawiał się konsekwencji.

Dlaczego nie zgłaszasz nigdzie treści przemocowych, które łamią prawo w sieci? (N=514)

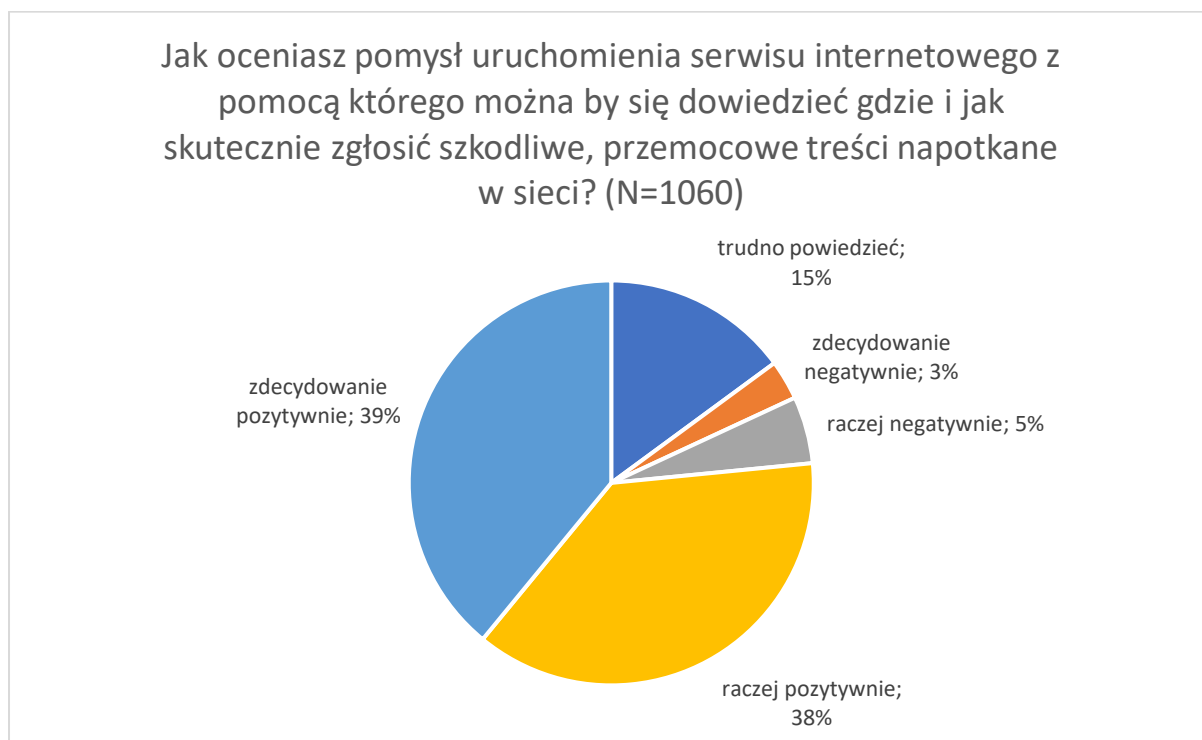
Z kolei osoby, które zadeklarowały zgłaszanie szkodliwych treści pytano o to, jak często to robią. Chodziło o ustalenia, czy robią to regularnie, czy jedynie sporadycznie. Prawie jedna trzecia zadeklarowała, że robi to zawsze, dalsze 40%, że zazwyczaj. 19% wybrało odpowiedź "rzadko", a 8% zadeklarowało, że zgłasza tylko wtedy, gdy dotyczy to ich lub ich bliskich.

Jak często zgłaszasz treści przemocowe, które łamią prawo? (N=359)

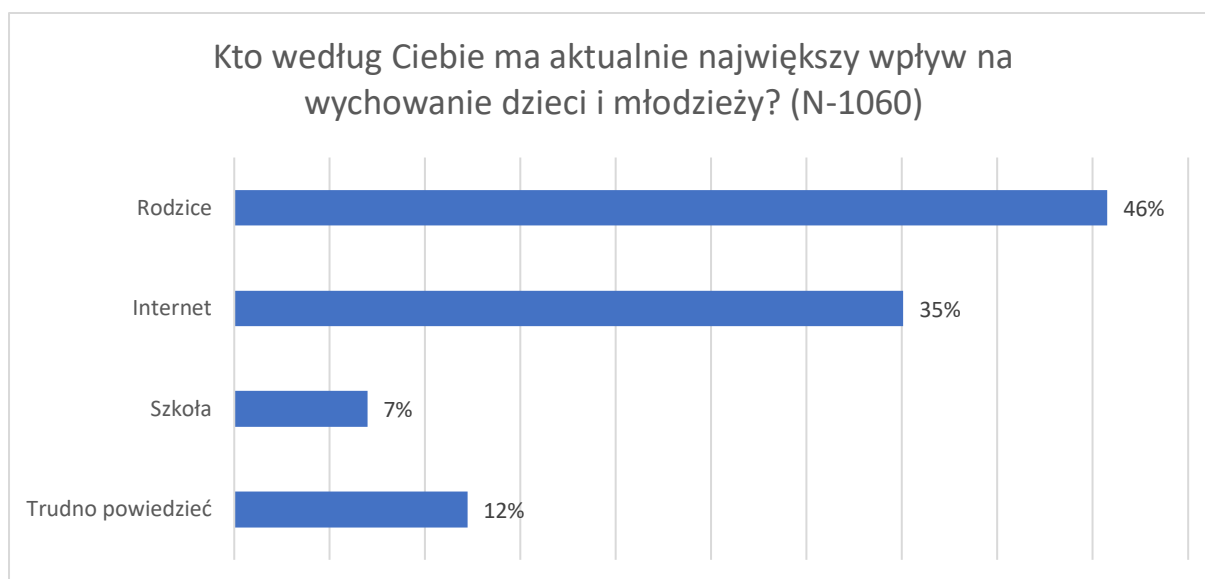

3. Opinie o serwisie zgłoś.to

Na koniec badanych zapytano o ocenę pomysłu stanowiącego sedno planowej kampanii "Zgłoś to, czyli utworzenia serwisu informującego, jak i gdzie można zgłosić szkodliwe treści. Aż 77% badanych oceniło pomysł pozytywnie (39% bardzo pozytywnie). Jedynie 8% było przeciwnego zdania, a 15% wybrało odpowiedź "trudno powiedzieć".

Ponieważ planowana kampania dotyczyć ma również kwestii wpływu treści internetowych na dzieci i młodzież, zapytano również o to, kto zdaniem respondentów ma największy wpływ na młodych. Na pierwszym miejscu znaleźli się rodzice (46%), ale aż 35% odpowiadających wybrało odpowiedź "Internet". Jest to, aż pięciokrotnie więcej niż odpowiedź "szkoła".

4. Nota metodologiczna

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone dla HK Strategies na panelu Ariadna metodą CAWI (Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad online) na ogólnopolskiej próbie użytkowników Internetu licząca N=1060 osób w wieku od 18 lat wzwyż. Struktura próby została dobrana kwotowo według cech populacji polskich użytkowników Internetu (płeć, wiek, wielkości miejscowości zamieszkania). Badanie zrealizowano 10 i 13 kwietnia 2020 roku.